

ניסוי קלוני וזנים

תקציר

בעקבות הכניסה לגידול בננות בבתי רשת החלה מגמה של חיפוש זנים נמוכים אשר יקלו על העבודה תחתם ויזילו את עלויות ההקמה של המבנה. גודלו הווגטיבי של עץ הבננה מרמז על משקל האשכול ואיכות הבננה, ייתכן שהמעבר לזנים נמוכים יפגע באיכות הבננה ובמשקל האשכול.

מקובל להניח שלמרות זאת היבול לדונם לא יפגע היות ומספר האשכולות לדונם בזנים הנמוכים יהיה גבוה ממספר האשכולות לדונם בגבוהים.

בעבודות ובתצפיות שנעשו לאחרונה בגידול בננות בבתי רשת אנו עדים לתופעה שגידול הזנים הנמוכים אינו מאפשר שמירה על עומד גבוה יותר מהזנים הגבוהים. עקב כך נשאלת השאלה האם שווה לוותר על איכות ויבול לטובת נוחות הטיפול במטע?

בחלק מהזנים והקלוני הקיימים כיום בארץ אנו עדים לתופעה מעניינת שריבוי קלוני אלה בתרבית רקמה משנה את תכונותיהם בהשוואה לצמח המקור, לכן קיימת חשיבות למציאת קלוני אשר ישמרו על תכונותיהם.

החלקה ניטעה בקיץ 2011 וכעת נושאת יבול רביעי.

קלוני המשתתפים בניסוי

- גל 3 - טיפוס ענק שנמצא בשנת 2004 בבית רשת בנחשולים. סלקציה מהזן גל.
- גל 7 - טיפוס אופייני לגל עמיד לקרה שנמצא באביב 2008 בבית רשת בנחשולים. סלקציה מהזן גל.
- ג.ג. 5 - טיפוס ענק ומקדים שנמצא בשנת 2005 במטע מתנדבים בנחשולים. סלקציה מהזן ג.ג.
- ג.ג. 6 - טיפוס ענק שנמצא בשנת 2007 אצל יעקב ברהום במגדים. סלקציה מהזן ג.ג.
- ג.ג. ביקורת - ג.ג. רגיל לשם השוואה מול הקלוני הנבחרים.
- איילון - קלון נמוך ומקדים מקורו במטעי הננס של אילון.
- זליג - קלון נמוך ממטע ג.ג. טופח על ידי זליג וייצמן ז"ל בחוות הניסיונות בגליל מערבי.
- יפת - קלון גבוה בעל גזעול רחב וגבוה, אשכול צילינדר, נמצא במטע זיו במושב עמקה

סיכום

לאחר סיכום שלוש שנות ניסוי, ניתן לראות שהזנים/קלוני מתחלקים ל 3 קבוצות בעלות מאפיינים שונים:

אילון זליג - "זנים נמוכים", מהירים לפרוח ובהתאמה להיקטף. כפועל יוצא של הזריזות מגיעים למספר גבוה של פריחות לדונם אשר בשלב זה לא מביאות ערך מוסף בהעלאת היבול המשווק לדונם, ייתכן בגלל משקל אשכול נמוך ופחתים גבוהים של הפריחות המוקדמות השכיחות בזנים אלה. האילון והזליג מגלים נחיתות במספר הכפות לאשכול ומשקל האשכול בהשוואה לקלוני "הגבוהים" (ג.ג. 6, גל ויפת), למרות שנחיתות זאת מצטמצמת (אילון) או נעלמת (זליג) כאשר בודקים את משקל האשכול מקטיפים עיקריים תוך נטרול הפריחות המוקדמות המאפיינות זנים אלה.

ג.ג. 5 וג.ג. ביקורת - ממוקמים בין "הזנים הנמוכים" ל"זנים הגבוהים", מקדימים לפרוח, גובהם ממוצע, מספר הכפות, משקל האשכול ותכונות האצבע משביעי רצון. מספר הפריחות לדונם גבוה ובהתאמה היבול.

ג.ג. 6, גל 3, גל 7 והיפת - "הזנים הגבוהים". ג.ג. 6 שונה בתכונותיו מקלוני הג.ג. האחרים שבניסוי ודומה יותר לגל וליפת. "הזנים הגבוהים" מתאפיינים במדדים וגטטיביים מרשימים (גובה, היקף, מספר כפות ומשקל אשכול), נטייה לאיחור בפריחה ובהתאמה מספר נמוך של פריחות לדונם. למרות "העצלנות" זנים אלה מצטיינים ביבולים גבוהים כפועל יוצא של מועדי פריחה מאוחרים יחסית הנקטפים במועדים מיטביים בהם משקלי האשכול גבוהים במיוחד ואחוזי הפחת נמוכים.

נראה שבתנאי גידול סובטרופים (אשכול קטן בשולי עונה) הזנים הגבוהים ממשים את פוטנציאל היבול הטמון בהם טוב יותר מהזנים הנמוכים.

מקובל שככל שהבננה גדולה יותר מבחינה ווגטיבית כך האשכול יהיה גדול יותר, הזן זליג מייצב את עצמו מחוץ למשוואה המקובלת בעולם הבננה.

משקל אשכול – ג.ג 6 מצטיין תמיד, גבוה באופן מובהק בכל השנים מהאילון וביבול ג' גם מג.ג 5 וג.ג הביקורת.

משקל אשכול (ק"ג)

שנה/ קלון	זליג	אילון	ג.ג ביקורת	ג.ג 5	ג.ג 6	גל 3	גל 7	יפת	מובהקות
ממוצע א-ג'	37.31	35.59	36.51	38.02	40.68	39.97	39.57	38.96	

משקל אשכול קטיפים עיקריים (ק"ג)

שנה/ קלון	זליג	אילון	ג.ג ביקורת	ג.ג 5	ג.ג 6	גל 3	גל 7	יפת	מובהקות
ממוצע ב-ג'	41.32	38.54	38.89	39.26	41.77	39.13	41.21	39.53	ל.מ

אורך אצבע קטיפים עיקריים (ס"מ)

שנה/ קלון	זליג	אילון	ג.ג ביקורת	ג.ג 5	ג.ג 6	גל 3	גל 7	יפת	מובהקות
ממוצע א-ג'	22.23	22.16	22.34	21.79	22.26	21.81	21.92	21.89	ל.מ

היקף אצבע קטיפים עיקריים (ס"מ)

שנה/ קלון	זליג	אילון	ג.ג ביקורת	ג.ג 5	ג.ג 6	גל 3	גל 7	יפת	מובהקות
ממוצע א-ג'	12.97	12.85	12.90	12.74	12.99	12.94	12.96	12.87	ל.מ

משקל אצבע קטיפים עיקריים (ג')

שנה/ קלון	זליג	אילון	ג.ג ביקורת	ג.ג 5	ג.ג 6	גל 3	גל 7	יפת	מובהקות
ממוצע א-ג'	185.90	183.20	181.91	186	190.38	181.18	185.23	181.93	ל.מ

יבול שקול לדונם (ק"ג)

שנה/ קלון	זליג	אילון	ג.ג ביקורת	ג.ג 5	ג.ג 6	גל 3	גל 7	יפת	מובהקות
ממוצע א-ג'	5,513	5,718	5,075	4,992	6,358	6,293	6,016	5,998	ל.מ
יבול מצטבר	16,539	17,154	15,224	14,976	19,074	18,880	18,048	17,995	

יבול מחושב לדונם (ק"ג)

מובהקות	יפת	גל 7	גל 3	ג.ג 6	ג.ג 5	ג.ג ביקורת	אילון	זליג	שנה/קלון
	7,457	7,867	7,812	7,702	7,522	7,513	7,587	7,914	ממוצע א'-ג'
	22,371	23,600	23,435	23,106	22,566	22,540	22,760	23,742	יבול מצטבר

מימוש הפוטנציאל של הזן בתנאי גידול סובטרופיים (אחוז)

מובהקות	יפת	גל 7	גל 3	ג.ג 6	ג.ג 5	ג.ג ביקורת	אילון	זליג	שנה/קלון
	80.44	76.47	80.56	82.55	66.37	67.54	75.37	69.66	אחוז סך יבול שקול מסך יבול מחושב